

ἀτονιάρεις ἐπίθ. Δ.Κρήτ. Οὐδ. ἀτονιάρικο Δ.Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀτονία καὶ τῆς καταλ. -ιάρεις.

Ἀδύνατος, ἰσχνός, ἀπαχός, ἐπὶ ζώων: Ἀτονιάρικα ὄζα.

ἀτονιάρω Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀτονία καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -άρω. Ἡ λ. καὶ ἐν Ἑρωτοκρ. Πβ. Β 1019 (ἐκδ. ΣΞανθουδ.) «δὲν εἶν' πρεπὸ τοῦ Ρώκριτου νὰ στέκη ν' ἀτονιάρη».

Ἀτονιάρω, ὁ ἰδ.

ἄτονος ἐπίθ. λόγ. σύνηθ.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἄτονος.

1) Ὁ χωρὶς ἔντασιν, ἐξησθενημένος, ἀδύνατος: Ἀτονο βλέμμα. Ἀτονη ματιά. Ἀτονη ἔκφρασις. 2) Ἐν τῇ γεωμετρικῇ ὁ μὴ φέρων τόνον, ὁ μὴ τονούμενος: Ἀτονη λέξις -συλλαβή. Ἀτονα φωνήεντα.

ἀτονῶ λόγ. σύνηθ. ἀτονάω Καλαβρ. (Μπόβ.) Κεφαλλ. ἀτουνάων Μακεδ. (Θεσσαλον.) ἀτονίζω Πελοπ. (Οἶν.) — Λεξ. Περιδ. Βυζ. Μπριγκ. ἀτουνίζον Στερελλ. (Αἰτωλ.) ἀτουνίζω Παξ. ἀτονίτιζω Καλαβρ. (Μπόβ.)

Τὸ ἀρχ. ἀτονῶ.

1) Πάσχω ἀτονίαν, ἀδυνατῶ, ἐξαντλοῦμαι σύνηθ.: Ἀτόνησε πολὺ ὁ ἄρρωστος. Σὲ βλέπω πολὺ ἀτονισμένο. Καὶ μειβ. καθιστῶ τινα ἀσθενῆ, ἐξαντλῶ σύνηθ.: Οἱ καταχρήσεις ἀτονίζουν τὸ σῶμα. 2) Λιποθυμῶ Μακεδ. (Θεσσαλον.)

3) Κοπιάζω πολὺ πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργου τινὸς Παξ — Λεξ. Δημητρ.: Ἀιτόνησα ν' ἀνεβῶ τὸ βουνό. Ἀιτόνησα νὰ σὲ δῶ νὰ ῥθῆς, γυιέ μου Λεξ. Δημητρ.

ἄτοπα ἐπίρρ. σύνηθ. καὶ Πόντ. (*Οφ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄτοπος. Ἡ λ. καὶ παρὰ Βλάχ.

Ἀτόπως, ἀπρεπῶς, κακῶς ἐνθ' ἂν.: Μίλησε - φέρεθηκε ἄτοπα σύνηθ. Ἀτοπα ἐποίτε *Οφ. Συνών. ἄδρρομα. Πβ. ἀταίριαστα.

ἄτοπος ἐπίθ. λόγ. σύνηθ. ἄτοπο Τσακων.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἄτοπος.

Ὁ μὴ ἔχων τὸν τόπον του, παράλογος, ἀπρεπῆς σύνηθ.: Ἀτοπὴ ἀστειότητα - παρατήρησις - σκέψις. Ἀτοπα λόγια. Γίνονται πολλὰ ἄτοπα. Κάνω - λέγω ἄτοπα. Συνών. ἄδρρομος.

-άτορας κατάλ. πολλαχ.

Ἀπεσπασθὴ ἐκ τῶν εἰς -άτορας οὐσιαστικῶν, ἃ ἐκ τῶν ἀρχ. εἰς -άτωρ, οἷον: αὐτοκράτορας, κοσμοκράτορας, παντοκράτορας κττ., καθ' ἃ καὶ τὰ νεώτερα κλειδοκράτορας, στομοκράτορας.

Δι' αὐτῆς σχηματίζονται οὐσιαστικά ἐξ οὐσιαστικῶν ἢ ρημάτων ἢ ἐπιρρημάτων δηλοῦντα συνήθως ἀξιώματι ἢ τὸν δρῶντα, οἷον: ἄλογο - ἀλογάτορας, ἀναστάτης - ἀναστάτορας, ἀνέμη - ἀνεμάτορας, ἀποστολή - ἀποστολάτορας, μαγαζί - μαγαζάτορας, νοίκι - νοικάτορας, παιγνίδι - παιγνιδιάτορας, ἀρμέγω - ἀρμεγάτορας, βαθγὰ - βαθγάτορας, βλέπω - βλεπάτορας κττ.

ἀτόρνευτος ἐπίθ. σύνηθ. καὶ Πόντ. (Κερασ. Τραπ. κ.ά.)

Τὸ μεσν. ἐπίθ. ἀτόρνευτος.

1) Ὁ μὴ τορνευμένος, ὁ μὴ δουλευμένος εἰς τόρνον, ἐπὶ ξύλου σύνηθ. 2) Ἀκόσμητος, ἀκαλλώπιστος, ἀποίκιλος Πόντ. (Κερασ. Τραπ. κ.ά.): Δεσὶν ἀτόρνευτον (δεσὶν = κανάτα) Τραπ. Συνών. ἄτορνος.

ἀτορνεψία ἢ, Πόντ. (Κερασ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀτόρνευτος.

Τὸ νὰ εἶναι τι ἀτόρνευτον.

ἄτορνος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἄτορνος Πελοπ. (*Αράχ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ οὐσ. τόρνος.

Ἀτόρνευτος 2, ὁ ἰδ.: Σκουτὶ ἄτορνο.

-ἄτος κατάλ. σύνηθ. -ἄτους βόρ. ἰδιώμ. Οὐδ. πληθ. -ἄτα Κεφαλλ.

Ἡ μεσν. κατάλ. -ἄτος, ἥτις ἐκ τῆς Λατιν. καταλ. -atus. Πβ. Γ' Χατζιδ. ΜΝΕ 1, 422.

Δι' αὐτῆς σχηματίζονται 1) Ἐπίθετα α) Ἐξ οὐσιαστικῶν δηλοῦντα (α) Τὸν ἔχοντα τὸ ὑπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ σημαινόμενον, οἷον: ἀμύγδαλο - ἀμυγδαλῆτος, ἀργυροζώναρο - ἀργυροζωναρῆτος, δρόσο - δροσῆτος, ζάχαρι - ζαχαρῆτος, κρασί - κρασῆτος, μέλι - μελῆτος, μόσκος - μοσχῆτος, μυρωδιὰ - μυρωδῆτος, ξίδι - ξιδῆτος κττ. (β) Τὸ σχῆμα αὐτοῦ, οἷον: ἀγγούρι - ἀγγουρῆτος, ἀγκίστρι - ἀγκιστρῆτος, ἀπίδι - ἀπιδῆτος, λαγύνη - λαγυνῆτος κττ. (γ) Τὸν ὅμοιον ἐν γένει πρὸς τὸ πρωτότυπον, οἷον: ἀφρός - ἀφρῆτος. β) Ἐξ ἐπιθέτων δηλοῦντα τὸν ἔχοντα τὴν ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου ἐκφραζομένην ἰδιότητα, οἷον: ἄτιμος - ἀτιμῆτος. γ) Ἐξ ἐπιθέτων καὶ οὐσιαστικῶν δηλοῦντα τὸν ἔχοντα τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐκφραζομένην ἔννοιαν, οἷον: ἄσπρο δάχτυλο - ἀσπροδαχτυλῆτος, ἄσπρο μάγουλο - ἀσπρομαγουλῆτος, ἄσπρο μελίγχι - ἀσπρομελιγγῆτος κττ. δ) Ἐκ ρημάτων δηλοῦντα τὸν δρῶντα ἢ τι παρόμοιον καὶ ἰσοδυναμοῦντα πρὸς παρακείμενον μετοχῆς, οἷον: τρέχω - τρεχῆτος, φεύγω - φευγῆτος, χορταίνω - χορταῆτος κττ. 2) Πατρωνυμικά, οἷον: Ἀλέξαντρος - Ἀλεξαντρῆτος, Λωρέντζος - Λωρεντζῆτος, Τζαννέτος - Τζαννετῆτος κττ. Κεφαλλ.

ἀτοῦ τό, σύνηθ.

Ἐκ τοῦ Γαλλ. à tout.

1) Ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ τὸ κερδίζον χαρτίον, τὸ κόζι σύνηθ.: Παίζω χαρτὶ ἀτοῦ. Παίζω τὸ ρῆγα ἀτοῦ. Τὰ ἀτοῦ εἶναι κοῦπες. || Φρ. Ἀτοῦ (ἐπὶ ἐπιμονῆς, οἷον: ἐγὼ σοῦ μιλῶ κ' σὺν ἀτοῦ!) 2) Μεταφ. μέσον ἐπιτυχίας σύνηθ.: Ἐχει πολλὰ ἀτοῦ. Ἐπαιξε - ἔχασε καὶ τὸ τελευταῖο του ἀτοῦ.

ἀτούλωτος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀδούλωτος Πόντ. (Κρώμν. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. τουλωτός.

Ὁ μὴ σιωπῶν, ἀνήσυχος, ζωηρός, ἄτακτος: Ἀδούλωτον μωρόν-παιδίον.

ἀτουμπάνιαστος ἐπίθ. Πελοπ. (Μάν.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τουμπανιαστός < τουμπανιάζω.

Ὁ ἄνευ τυμπάνου καὶ μουσικῶν ὀργάνων τελεσθεὶς, ἐπὶ γάμου πενιχροῦ: Γάμος ἀτουμπάνιαστος καὶ ἀσουρέλιαστος. Πβ. ἀτουμπάνιστος.

ἀτουμπάνιστος ἐπίθ. Πελοπ. (Καρυὰ Κορινθ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *τουμπανιστός < τουμπανίζω.

Ἐκεῖνος εἰς τοῦ ὁποίου τὸν γάμον δὲν ἐπαίχθησαν τύμπανα, περιφρονητικῶς: Μωρ' ἀσουραύλιστη καὶ ἀτουμπάνιστη, ἐμένα μὲ σουραυλίσανε καὶ μὲ τουμπανίσανε! Πβ. ἀτουμπάνιαστος.

ἀτουφέκιστος ἐπίθ. σύνηθ. ἀδουφέκιστος σύνηθ. ἀδουφέκιγος Πελοπ. (Σουδεν. Τρίκκ.) — Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἀμαρτ. ἐπιθ. τουφεκιστός < τουφεκίζω.

1) Ὁ μὴ τουφεκισθεὶς σύνηθ.: Δὲν ἄφησαν λαγὸ - πουλλὶ ἀτουφέκιστο. Ἀφίνουν τέτοιους κακούργους ἀτουφέκιστους! σύνηθ. Μῶφυγ' ὁ λαγὸς ἀδουφέκιγος Σουδεν. β) Ἐκεῖνος τὸν ὅποιον δὲν εἶναι εὐκολον νὰ τουφεκίσῃ κανεὶς σύνηθ.:

